

PROGRAMMA

-
- 09:00 **REGISTRATIE EN ONTVANGST**
U ontvangt van ons een naambadge en congresstas met schrijfmateriaal. De koffie staat voor u klaar
-
- 10:00 **OPENING DOOR DE DAGVOORZITTER**
Prof.dr. Ramón J.L. Lindauer, hoogleraar Kinder- en Jeugdpsychiatrie AMC en kinder- en jeugdpsychiater/systeemtherapeut/TF-CBT-trainer/EMDR practitioner bij de Bascule.
-
- 10:10 **HET JONGE KIND IN GEWELD**
Drs. Yael Meijer, Klinisch Psycholoog en Psychotherapeut, IMH Specialist DAIMH, Gedragstherapeut en Supervisor VGcT, VKJP en NIP.
Toelichting
Na een korte theoretische introductie volgt de presentatie van een casus. Het publiek wordt uitgenodigd interactief mee te denken in het herkennen en erkennen van signalen bij het jonge kind, het omgaan met weerstand bij uzelf als professional, bij het gezin, bij betrokkenen van het gezin en het fase-gericht denken en plannen ten aanzien van geweld/veiligheid en behandeling en de prioritering van (traumasensitieve) interventies.
-
- 10:50 **TRAUMA EN PERSOONLIJKHEIDSPROBLEMATIEK**
Drs. Martijn Stöfseel, klinisch psycholoog-psychotherapeut werkzaam bij Stöfseel, psychotherapie & coaching te Lunteren.
Toelichting
Trauma en persoonlijkheidsproblematiek zijn in de literatuur en in behandelvormen veelal gescheiden gebieden. Er zijn veel aanwijzingen dat aan bijna alle persoonlijkheidsstoornissen vroegkinderlijke traumatisering ten grondslag ligt. Bij de behandeling van persoonlijkheidsproblematiek zou het dan ook logischer zijn om naast het versterken van een functionele coping, ook de onderliggende vroegkinderlijke traumatisering te bewerken door middel van traumaverwerking. Immers die vroegkinderlijke traumatisering veroorzaakt de disfunctionele coping en de herinneringen daaraan houden die coping in stand. In deze plenaire inleiding wordt kort een overzicht gegeven van de literatuur, waarin het verband tussen trauma en persoonlijkheidsproblematiek wordt gelegd. Vervolgens wordt middels een plenaire demonstratie dit verband gedemonstreerd.
Tenslotte wordt het model van de interventiekring gepresenteerd, dat geeft een overzicht over de in te zetten behandelinterventies bij complexe problematiek.
Bijbehorende literatuur:
Stöfseel, M. & Mooren, T. (2017), Trauma en persoonlijkheidsproblematiek, Houten: BSL.
Stöfseel, M. & Mooren, T. (2019), De interventiekring: het ordenen van behandelinterventies bij persoonlijkheidsproblematiek. In: GZ-psychologie, juni 2019.
-
- 11:30 **KOFFIE- EN THEEPAUZE**
Tijdens de pauzes is er tijd en ruimte om de informatiemarkt te bezoeken en te netwerken.
-
- 12:00 **EERSTE DEELSESSIERONDE**
Tijdens dit congres bezoekt u in twee rondes een deelsessie. U heeft keuze uit acht verschillende onderwerpen, op de pagina [deelsessies](#) treft u een overzicht van de sessies waar u uit kunt kiezen.

13:00 LUNCHPAUZE

14:00 **IGT-K: INTERVENTIE VOOR CHRONISCH GETRAUMATISEERDE KINDEREN EN HUN (PLEEG)GEZIN**

Dr. Irma Hein, kinder- en jeugdpsychiater, De Bascule.

Toelichting

Kinderen die op jonge leeftijd zijn blootgesteld aan kindermishandeling zoals seksueel misbruik, fysieke of emotionele mishandeling of verwaarlozing, kunnen hiervan grote gevolgen ondervinden. Hun klinisch klachtenprofiel als gevolg van deze interrelationele traumatische ervaringen is dan ook breed. Het kan, naast posttraumatisch stressklachten, ook uit angstklachten, depressieve klachten, gedragsproblemen en gehechtheidsproblematiek bestaan. Bij een nieuwe behandelmethode voor deze op jonge leeftijd getraumatiseerde kinderen werken een EMDR- en gezinstherapeut met elkaar samen: de 'Integratieve Gehechtheidsbevorderende Traumabehandeling voor Kinderen' (IGT-K).

14:30 **PSYCHOTRAUMA EN TRAUMATISCHE ROUW: SOMS SAMEN, SOMS APART - WAT BETEKENT DAT VOOR DE PRAKTIJK?**

Prof.dr. Geert Smid, bijzonder hoogleraar Psychotrauma, verlies en rouw na rampen en geweld bij de Universiteit voor Humanistiek en ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum en bij ARQ Centrum '45 tevens werkzaam als psychiater, plaatsvervangend opleider en supervisor NVP en NtVP. Hij publiceerde over het vóórkomen, diagnostiek en behandeling van psychotrauma en traumatische rouw alsmede over stress sensibilisatie. Zijn huidige onderzoek over psychotrauma en traumatische rouw richt zich op betekenisgeving, epidemiologische en culturele aspecten, diagnose, preventie en behandeling.

Toelichting

Verlies van een dierbare kan aanleiding geven tot langdurige invaliderende rouwklachten, ook wel traumatische rouw genoemd. De kans op traumatische rouw is verhoogd bij verlies in een gewelddadige context of door niet-natuurlijke doodsoorzaken zoals rampen, ongevallen en zelfdoding. Ook bestaat dan meer risico op andere veel voorkomende stoornissen bij psychotrauma, zoals PTSS en depressie. Wanneer en hoe kunt u rouwklachten gericht behandelen en waarom is dat belangrijk?

15:00 ENERGY BREAK!

Er wordt u koffie, thee en fris met een lekkernij geserveerd.

15:30 **TWEEDE DEELSESSIERONDE**

Tijdens dit congres bezoekt u in twee rondes een deelsessie. U heeft keuze uit acht verschillende onderwerpen, op de pagina [deelsessies](#) treft u een overzicht van de sessies waar u uit kunt kiezen.

16:30 AFSLUITENDE BORREL MET EEN HAPJE

DEELSESSIES

Hieronder treft u het deelsessie-aanbod voor het *Congres (Psycho)Trauma*. Voor tweede rondes ontvangen wij van u bij inschrijving graag een eerste voorkeur en reserve keuze. Op basis van inschrijvingen maken wij een ronde-indeling.

1. EEN TRAUMA HEB JE NIET ALLEEN! WERKEN MET TRAUMA IN GEZINNEN

Sylvia Cool, senior trainer gezinstherapie MDFT, gastdocent GZ-opleiding.

Lorette van der Werf, supervisor en MDFT therapeut, Lijn5.

Werkvorm: Lezing / Presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen:

- Beter werken met gezinnen
- Beter inzicht in processen van trauma
- Beter inzicht in hechting en trauma
- Beter werken met adolescenten
- Leren kijken vanuit een systemische benadering
- Beter inzicht in de verschijningsvormen van trauma

Doelgroep: Jeugdzorgwerkers, agogen, psychologen, iedereen die met jeugd, adolescenten en gezinnen werkt.

Leeftijdscategorie: Jeugd (12 tot 18 jaar).

In deze interactieve lezing nemen de sprekers u mee in de systeemtherapeutische benadering van trauma. Zij staan stil bij de uitingsvormen van trauma en nemen u mee in hechting- en onthechttingsprocessen in mensen en in gezinnen om te komen tot de vraag: hoe werkt u met trauma in gezinnen? Er worden filmpjes vertoond van gezinsgesprekken waarin gewerkt wordt met trauma en de sprekers geven tips hoe in gesprekken trauma (of van de ouder of van de jongere of van het gezin) te adresseren. Aan het eind van deze presentatie krijgt u een aantal handvatten mee om in uw eigen werk toe te kunnen passen. De sprekers maken gebruik van films met gezinnen die echt bij hen in behandeling zijn of zijn geweest.

Lorette van der Werf is MDFT supervisor en werkt bij Lijn5. Lorette heeft 17 jaar ervaring, zij is specialist op LVB problematiek en ervaringsdeskundig in het werken met trauma.

Sylvia Cool heeft 30 jaar ervaring. Naast haar werk bij Stichting Jeugdinterventies geeft zij les aan allerlei jeugdzorg organisaties en GGZ organisaties in binnen- en buitenland, tevens is zij gastdocent op de GZ-opleiding in Groningen.

2. HELEN DOOR SAMENSPEL

Drs. Calder Rokosch, klinisch psycholoog/psychotherapeut, hoofd behandeling Haaglanden, polikliniek voor trauma en hechtingsproblematiek.

Stefanie van Ruijven, Sherborne Samenspel therapeut, opleider en supervisor.

Werkvorm: Lezing / Presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen:

- Deelnemers hebben kennis over de inhoud van Sherborne Samenspel
- Deelnemers hebben ervaren wat Sherborne Samenspel inhoudt
- Deelnemers hebben kennis van de effectiviteit van Sherborne Samenspel op het herstel van complex trauma
- Deelnemers krijgen zicht op hoe ze de methodiek kunnen toepassen in de dagelijkse praktijk (zowel klinisch als ambulant)

Doelgroep: (GZ-) psychologen, pedagogen, gedragswetenschappers, jeugdzorgwerkers, pedagogisch medewerkers, ambulant gezinsbehandelaren.

Leeftijdscategorie: Kinderen (6 tot 12 jaar)

Tijdens deze deelsessie presenteren de sprekers het Sherborne Samenspel. Hoe is dit toegepast op de residentiële behandelgroepen voor kinderen met trauma en hechtingsproblemen? Vervolgens worden de uitkomsten van het onderzoek gepresenteerd. Daarnaast worden er ervaringsoefeningen gedaan die gericht zijn op de beleving van Sherborne Samenspel. Voor meer informatie: www.sherbornesamenspel.nu

3. TRAUMA: HERSTEL IN EIGEN HAND

Deze deelsessie is alleen beschikbaar in de eerste ronde.

Dr. Anneke Vinke, vrijgevestigd GZ-psycholoog, Registerpsycholoog en supervisor Kind & Jeugd NIP, Orthopedagoog Generalist NVO en Certified Advanced Practitioner Sensorimotor Psychotherapy®

Werkvorm: lezing/presentatie met oefeningen.

Doelgroepomschrijving: Zowel geschikt voor professionals die (nog) niet bekend zijn met de 8 sleutels tot herstel als voor professionals die er al mee werken.

Leeftijdscategorie: Pubers en volwassenen, ouders.

Leerdoelen:

Na afloop van de sessie hebben de deelnemers een overzicht van de 8 sleutels tot herstel van Rotschild en kunnen zij beoordelen of deze werkwijze voor hen of voor hun cliënten zinvol zou zijn.

Na een ingrijpende gebeurtenis kan het moeilijk zijn om de draad weer op te pakken. Babette Rothschild geeft in haar zelfhulp boek "Trauma: herstel in eigen hand" heldere instructies wat je zelf zou kunnen doen. Ze noemt dit 8 sleutels tot herstel. In deze deelsessie wordt aandacht geschonken aan zowel de theoretische achtergrond als aan de praktische uitwerking van de 8 sleutels van Rothschild. Dat laatste doen we in korte oefeningen.

4. TRAUMASENSITIEF ONDERWIJS: KIJKEN DOOR EEN TRAUMABRIL

Dr. Petra Helmond, senior onderzoeker en orthopedagoog, Pluryn.

Rianne Wassink-de Stigter, MSc, junior-onderzoeker, Pluryn.

Werkvorm: Lezing / Presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen: Inspiratie opdoen om aan de slag te gaan met het ontwikkelen van een traumasensitief onderwijsklimaat in de eigen school door:

- Inzicht te krijgen in de prevalentie van trauma bij leerlingen
- Inzicht te krijgen in de gevolgen van trauma bij leerlingen
- Inzicht te krijgen in hoe een traumasensitief onderwijsklimaat te ontwikkelen met behulp van de training 'traumasensitief lesgeven' en het handboek 'Implementatie traumasensitief onderwijs'

Doelgroep: Schoolleiders, school psychologen/orthopedagogen, intern begeleiders, docenten of hulpverleners in de onderwijscontext.

Leeftijdscategorie: Niet-leeftijdsgebonden.

De sprekers presenteren vanuit het NRO consortium Traumasensitief Onderwijs. Het consortium bestaat uit de organisaties Koraal, Praktikon, Stichting Orion en De Loodsboot. In het project Traumasensitief Onderwijs richten zij zich op de implementatie en opbrengsten van traumasensitief onderwijs voor leerlingen en leerkrachten. [Klik hier voor meer informatie.](#)

Bent u een schoolleider, schoolpsycholoog/orthopedagoog, intern begeleider, docent of hulpverlener en wilt u meer weten over trauma in de onderwijscontext? Vanuit het project Traumasensitief Onderwijs delen de sprekers in deze sessie hun meest recente opbrengsten! In deze sessie gaan zij in op de noodzaak van traumasensitief onderwijs. Er wordt besproken hoe vaak trauma bij leerlingen voorkomt (nieuwe onderzoekscijfers!) en wat de invloed is van trauma op de sociaal emotionele en academische ontwikkeling van leerlingen. Vanuit de noodzaak voor traumasensitief onderwijs gaan de sprekers in op hoe u als school een traumasensitief onderwijsklimaat kunt ontwikkelen. De inhoudelijke kernconcepten worden besproken van de training 'traumasensitief lesgeven' en het implementatieproces van traumasensitief onderwijs vanuit het nieuwe (gratis) handboek 'Implementatie traumasensitief onderwijs'. Ook nemen de sprekers u mee in praktische voorbeelden over hoe u in de praktijk aan de slag kunt met traumasensitief onderwijs. Laat u inspireren en maak een eerste stap naar een traumasensitief onderwijsklimaat!

5. NIEUWE TRAUMATHERAPIËN VOOR CHRONISCHE STRESS, PRESTATIEDRUK EN BURN-OUT

Mr.dr. Carien Karsten, psycholoog- psychotherapeut en EMDR practitioner, werkzaam in eigen praktijk StroomQ. Auteur van de boeken 'Minder druk', 'Uit je burn-out' en 'Hoe swipe je een trauma weg?' (verschijnt in voorjaar bij uitgeverij SWP).

Werkvorm: interactief, waarbij de spreker oefeningen laat zien die onmiddellijk de stress kunnen verlagen.

Leerdoelen: Inzicht in overeenkomsten trauma en chronische stress, plus handvatten om dit goed aan te pakken, aangepast aan de doelgroep.

Doelgroep: Hulpverleners/coaches voor studenten en medewerkers met spannings- en burn-outklachten.

Leeftijdscategorie: Vanaf 15 jaar.

Chronische stress en trauma's hebben fysiek vaak dezelfde gevolgen: ze beperken de spankracht, de window of tolerance. Met praktijkvoorbeelden wordt geïllustreerd hoe u de window of tolerance kunt vergroten. Speciaal aandacht voor hoe u met geavanceerd gebruik van de flashtechniek van Philip Manfield een traumatische ervaring kunt behandelen. Er is ruimte om zelf te oefenen met het voorlopige protocol van de flashtechniek.

6. WANNEER DE ALARMBEL AFGAAT...

Drs. Anne van den Ouwelant, trainer in Trauma-Sensitieve Ondersteuning in (post)conflictgebieden, Duitsland en Nederland. Directeur van Trauma Company en Trauma International. Psychotrauma-consultant, kunstzinnig therapeut, TRE Provider (Trauma & Tension Releasing Exercises), cultureel antropoloog.

Werkvorm: Lezing / Presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen:

- De praktische uitleg uit deze presentatie - aan de hand van symbolen - kan door de deelnemers direct worden gebruikt in het herkennen en erkennen van de gevolgen van trauma.
- Deze uitleg kan bovendien direct door de deelnemers worden toegepast in het geven van psycho-educatie aan getraumatiseerde kinderen, jongeren en volwassenen.
- Deze presentatie geeft meer kennis en inzicht op het gebied van (de gevolgen van) trauma, waardoor het werk, de lessen, begeleiding of therapie van de deelnemers beter afgestemd kunnen worden op de doelgroep.

Doelgroep toehoorders: onderwijzers, remedial teachers, maatschappelijk werkers, jeugdzorgwerkers, psychologen, sociaal agogen.

Leeftijdscategorie: Niet-leeftijdsgebonden.

In deze interactieve presentatie legt drs. Anne van den Ouwelant aan de hand van symbolen op een heel praktische en heldere manier uit hoe vier verschillende delen in de hersenen werken tijdens een traumatische ervaring én wat voor gevolgen dit kan hebben voor de ontwikkeling van de hersenen en de persoonlijkheid van getraumatiseerde kinderen, jongeren en volwassenen.

Drs. Anne van den Ouwelant gebruikt deze vorm van psycho-educatie inmiddels ruim 9 jaar in haar Trainingen in diverse (post)conflictgebieden en nu sinds 1,5 jaar ook in Nederland. Met groot succes! Van leerkrachten tot psychologen, van vaktherapeuten tot pleegouders: de uitleg aan de hand van symbolen wordt als heel behulpzaam, direct toepasbaar, duidelijk en verhelderend ervaren. Het slaat een brug tussen de praktijk en de theorie!

Voor meer informatie over Trauma Company kunt u terecht op www.trauma-company.nl, website van Trauma International is: www.trauma-international.nl

7. TEGENOVERDRACHT IN DE BEHANDELING VAN CLIËNTEN MET PTSS

Drs. Tanja Bakels, Psychotherapeut BIG en gecertificeerd PRI therapeut, werkzaam in eigen praktijk.

Drs. Lenneke van Hastenberg, psycholoog en gecertificeerd PRI therapeut, werkzaam in eigen praktijk.

Werkvorm: Lezing / Presentatie (kennisoverdracht).

Leerdoelen:

- Begrip van de PRI cirkel als instrument van bewustzijn en uw tegenoverdracht hierin kunnen plaatsen.
- De 5 afweren kunnen herkennen en weten welke bij u het meest actief is in een behandeling.
- U heeft ervaren door middel van een ervaringsoefening wat eigenlijk bij u geraakt wordt als tegenoverdracht actief is.

Doelgroep: alle hulpverleners.

Leeftijdscategorie: Niet-leeftijdsgebonden

De behandeling van getraumatiseerde cliënten vraagt bij uitstek een goede aansluiting van de therapeut. Waar vertrouwen in het verleden vaak zo geschonden is willen we als hulpverlener een goede werkrelatie opbouwen. Maar hoe zorgt u ervoor zelf niet opgebrand te raken, grenzen te bewaken en toch maximaal aan te sluiten?

Past Reality Integration (PRI) is een relatief nieuwe innovatieve methode. Waarbij zowel concreet het probleem op het hier en nu wordt aangepakt, alsook de werkelijke onderliggende oorzaak belicht wordt, met behulp van concrete, eenvoudig zich eigen te maken tools. In deze workshop maakt u kennis met deze tools van PRI en zult u ervaren hoe u met eenvoudige tools, kunt ontdekken wat er werkelijk schuil gaat achter tegenoverdracht.

Geschikt voor elke hulpverlener die zichzelf onder de loep durft te nemen.

8. "HET KRUIPT ONDER JE HUID EN HET GAAT ER NIET ZOMAAR UIT: TOXISCHE STRESS".

Drs. Lisette K.M. Walbeehm-Hol, kinderarts, Zuyderland MC.

Maike Brunekreef, coördinator kindermishandeling en huiselijk geweld, Isala MC.

Werkvorm: Lezing / presentatie waarbij kennisoverdracht ook met interactie gepaard zal gaan.

Leerdoelen:

- Wat zijn negatieve jeugdervaringen ofwel adverse childhood experiences (ACEs).
- De relatie tussen ACEs en toxische stress
- Fysiologie, neurobiologie en epigenetica rondom de toxische stress respons
- Fysiologische impact van sociale interactie en goede hechting op de gezondheid.
- De korte en lange termijn gevolgen op fysieke en mentale gezondheid van toxische stress
- Helende en bufferende factoren voor een kind dat opgroeit met (een risico op) toxische stress.
- De invloed van ouderlijke ACE score vanuit de wetenschap op de ontwikkeling van hun kinderen.
- Internationale voorbeelden ten aanzien van vroegsignalering en vroeginterventie van toxische stress.
- Waar wij nu in Nederland staan, met onder andere eigen onderzoeksresultaten ACE screening/ toxische stress.
- Levendige discussie: waar willen we heen, hoe vinden we elkaar, hoe werken we samen aan de hand van enkele cases.

Doelgroep: Voor iedereen die met ouders en / of kinderen werkt.

Leeftijdscategorie: Allen, 0-18 en volwassenen.

Vanuit de kennis over Adverse Childhood Experiences (ACEs) en de originele ACE study van Felitti et al in 1998 nemen de sprekers de deelnemers mee in de wetenschappelijke resultaten die sindsdien zijn gepubliceerd.

Vanuit de neurobiologie kan een fysiologische stressrespons uitgelegd worden en brengt de huidige wetenschappelijke kennis nog meer verklaringen met zich mee. We kunnen nu signaleren wie risico loopt op toxische stress. Nuttig om vroegtijdig interventies in te kunnen zetten want de toxische stress respons kruipt onder je huid en kan pas decennia later klachten geven. Vroegtijdige signalering en interventies lijken het verschil te kunnen maken. Een kijkje in de Nederlandse onderzoeken op dit gebied en huidige wetenschappelijke initiatieven op gebied van toxische stress zal inspiratie geven om met elkaar in gesprek te gaan. Hoe kunnen we elkaar vinden en verder gaan met deze kennis? Wat is er nodig om een verschil te maken en de intergenerationele overdracht te stoppen? Is een ACE screening een goede methode om risico's op toxische stress te signaleren? Is ACE screening de trendbreuk die we nodig hebben?